

Hlavní směry revize

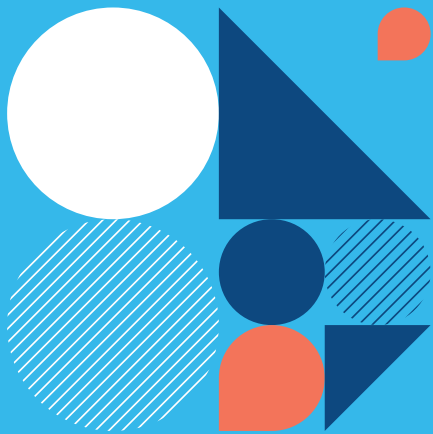
Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

STRUČNÝ VÝTAH

Úvod

Dokument, který právě otvíráte, je zadáním pro tvorbu revidovaného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Nenajdete zde přesné vymezení toho, kdy a co se budou žáci ve školách učit. Najdete v něm zadání, vizi a hodnoty, kterými se tvůrci RVP ZV (Národní pedagogický institut České republiky, učitelé z praxe, didaktici z pedagogických fakult, experti z nestátních organizací) budou při své práci řídit.

Proč je změna potřeba a pro koho je připravována?

Proč je změna potřeba?

Proč je třeba revidovat rámcový vzdělávací program – tedy dokument, který od roku 2007 nahradil jednotné osnovy? Svět se dynamicky vyvíjí a chceme pro naše děti školu, která je připravuje ne na minulost, ale na budoucnost. Školu, která neklade důraz na biflování stohů dat, ale rozvíjí v žácích dovednosti a kompetence, díky kterým budou lépe připraveni na svět zítřka, svět, o kterém dnes nic nevíme. Chceme školu, která umožňuje uspět každému žákovi nezávisle na jeho socioekonomickém prostředí a pomáhá rozvíjet jeho talenty a silné stránky. Školu, kde nejsou učitelé svázaní přeplněnými učebnicemi, ale mají prostor pro kreativitu, objevování a využívání inovativních metod.

Chceme, aby škola nebyla pro děti místem, kde být musí, ale místem, kde být chtějí.

Pro koho a jak je změna připravována?

Chceme prostřednictvím konkrétních nástrojů pomoci učitelům, aby společně lépe plánovali svou výuku, aby efektivně mapovali pokrok žáků a poskytovali jim formativní zpětnou vazbu a aby pro ně školní vzdělávací program (ŠVP) nebyl pouhým vytištěným dokumentem zamčeným na dně šuplíku v ředitelně, ale zdrojem inspirace a učitelského sdílení. Věříme, že plánované změny mají šanci proměnit atmosféru ve školách a vzdělávání zaměřit více na každého žáka a rozvoj jeho vzdělávacího potenciálu.

Aby taková změna proběhla, nemůže jít pouze z jednoho směru. Proto je proces revize od začátku založený na spolupráci, diskuzi a hledání konsenzu. Dokument, který právě čtete, je výsledkem dvou připomínkových řízení, ve kterých se sešlo několik tisíc připomínek a podnětů od rodičů, ředitelů, učitelů a dalších aktérů ve vzdělávání. Tím ale práce nekončí, spíše začíná.

I následující proces tak bude probíhat otevřeně, transparentně, a především participativně.

Jak změny dosáhnout, co pro to společně můžeme udělat a kdy se to všechno stane, to se dočtete na následujících stránkách.

Které konkrétní
změny se chystají?

K dosažení výše popsaných cílů navrhujeme i nadále se zaměřit na rozvoj klíčových kompetencí dětí, nabídnout jim modernizovaný vzdělávací obsah a nově pojatá průřezová témata. Chceme zvýraznit důležitost dvou gramotností, které jsou základem pro další učení – čtenářské (včetně pisatelské) a matematické. Navrhujeme nově koncipovat uzlové body. Nejzásadnější změny plánované v rámci revize RVP ZV jsou stručně popsány v následujících odstavcích.

Formát RVP

Doba pokročila a RVP ZV by již neměl být pouhým pdf dokumentem k vytištění. Mělo by se jednat o digitální nástroj, jednoduchý k orientaci nejen pro ředitele a učitele, ale i pro rodiče. Možnost vytištění ovšem zůstane.

Klíčové kompetence

Pokračujeme v kompetenčním pojetí výuky. Názvy a klasifikace klíčových kompetencí budou zachovány, přidány budou kulturní kompetence. Zároveň bude v RVP ZV aktualizováno a zpřesněno jejich vymezení, včetně stanovení úrovní jejich dosahování. Dojde k propojení klíčových kompetencí a očekávaných výstupů.

NÁZVY KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ	AKTUALIZACE/ZPŘESNĚNÍ
Kompetence k učení	Včetně rozhodování a převzetí odpovědnosti za vlastní učení.
Kompetence k řešení problémů	Budou explicitně obsahovat kognitivní soft skills, např. kritické myšlení.
Kompetence komunikační	Navazují na čtenářskou gramotnost, ale jsou širším pojmem.
Kompetence sociální a personální	Budou explicitně rozšířeny o principy wellbeingu.
Kompetence občanské	Budou explicitně rozšířeny o vzdělávání pro udržitelný rozvoj.
Kompetence pracovní	Včetně zaměření na podnikavost.
Kompetence digitální	Budou explicitně obsahovat schopnost bránit se dezinformacím a manipulacím.
Kompetence kulturní	Bude se jednat o nadoborové kompetence, budou obsahovat např. tvořivost.

Gramotnosti

Kromě kompetencí bude v RVP ZV zaveden pojem gramotnost. V jeho aktuálním znění je tento koncept obsažen, ale není v něm jednoznačně pojmenován. V revidovaném RVP ZV budou gramotnosti definovány na dvou úrovních:

1) Základní gramotnosti (prolínající všemi oblastmi a obory)

- Čtenářská (včetně pisatelské)
- Matematická

2) Oblastní/oborové gramotnosti

- Budou stanoveny odborníky na jednotlivé vzdělávací oblasti, případně obory, při práci na RVP.

Modernizace vzdělávacího obsahu

V rámci vzdělávacího oboru budou i nadále závazné očekávané výstupy. Učivo zůstává nepovinné. Jedním z hlavních cílů revize je modernizovat obsah tak, aby byly očekávané výstupy více propojeny s klíčovými kompetencemi. Tím bude vzdělávání reagovat na jevy ve světě a společnosti, jako např. digitalizace, klimatická změna nebo nárůst populismu a autoritářství, zaměřit se na udržitelnost, wellbeing žáků nebo kariérové dovednosti a podnikavost. Zároveň dojde k redukci vzdělávacího obsahu, čímž vznikne časový prostor pro využívání forem a metod výuky, které podporují rozvoj klíčových kompetencí a gramotností žáků.

Rozdělení vzdělávacího obsahu na jádrový a rozvíjející

Návrh na vymezení jádrového a rozvíjejícího obsahu má řadu zastánců i odpůrců a představy o pojetí a funkci „jádra“ jsou velmi rozdílné. Panel proto zpracoval alternativy z hlediska věcných kritérií pro rozdělení obsahu, organizace diferencované výuky a hodnocení žáků. K variantám panel uvádí přínosy, a zejména rizika pro žáky a školy.

Směrování modernizace, redukce i rozdělení vzdělávacího obsahu oborovými skupinami při NPI ČR bude v průběhu procesu předloženo k veřejné diskuzi.

Uzlové body a jejich význam

Autoevaluace školy

Uzlové body budou sloužit ke včasné identifikaci rizik a cílené podpoře jednotlivým žákům a školám.

Každý učitel bude mít možnost využívat úlohy a další nástroje, pomocí kterých zhodnotí, jak si konkrétní žák osvojuje klíčové kompetence a získává základní i oborové gramotnosti. Vzdělávání tak bude skutečně směřovat ke klíčovým kompetencím a gramotnostem.

System nástrojů bude připraven pro využití ve 3., 5., 7. a 9. ročníku. V případě, že škola pracuje v jiném uspořádání než ročnících (např. trojročí), může si uzlové body uspořádat tak, aby byly smysluplné v rámci příslušného školního vzdělávacího programu.

Ověřování funkčnosti systému

V 5. a 9. ročníku bude ověřována funkčnost vzdělávacího systému pro možnost zajistit případnou adresnou pomoc jednotlivým školám. Na ověřování je třeba se důkladně připravit a zajistit, aby ověřování bylo plně funkční. Je nutné, aby se nejednalo o testy s velkým dopadem na další vzdělávací cestu žáků (tzv. high-stakes testy). Testy je třeba vytvářet citlivě k žákům a jejich výsledky nebudou zveřejňovány, neboť jejich účelem není porovnávání škol ani žáků, ale mapování systému a adresné podpory ze strany státu.

Průřezová témata

Průřezová témata budou stanovena prostřednictvím očekávaných výstupů, které budou zejména zkušenostní. Budou obsahovat to, co žák zažije, vyzkouší. Měla by být méně obsahová a naplňovat dovednostní i postojovou složku klíčových kompetencí.

Konkrétní průřezová témata:

Vztažené k žákovi

Spolu s klimatem školy rozvíjí žáky ve všech oblastech wellbeingu.

Vztažené ke společnosti

Rozvíjí žáka a jeho vztah ke společnosti, včetně respektu k druhým, jeho fungování v demokratické společnosti a participaci na jejím utváření i vnímání kulturních odlišností.

Vztažené ke světu

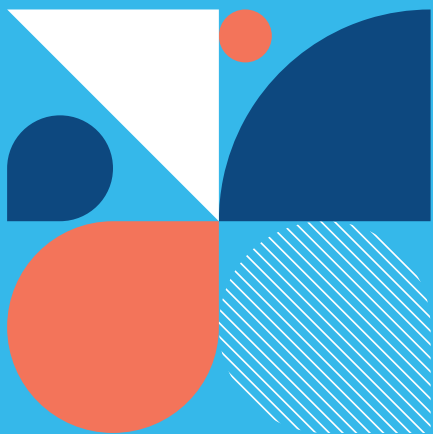
Rozvíjí zodpovědného jedince se zaměřením na svět, zejména ve smyslu udržitelnosti.

Rámcový učební plán

Bude zachováno aktuální rozdělení vzdělávacích oblastí a oborů. Zároveň bude zachována alespoň současná svoboda škol při tvorbě vlastního učebního plánu. Navýšen bude počet disponibilních hodin, a to např. tím, že minimální počet hodin v učebním plánu bude stanoven pro jádrový vzdělávací obsah jednotlivých oblastí.

Další cizí jazyk bude škola podle revidovaného RVP ZV muset povinně nabízet, žák si jej však nebude muset zvolit.

Kdy změna proběhne a jak bude podpořena?

Kdy změna proběhne?

RVP ZV bude připraven na podzim 2023. Do té doby bude v nastavené komunikaci s veřejností pokračovat NPI ČR, který dokument RVP ZV tvoří. Školy budou mít možnost začít podle nového RVP ZV vyučovat v září 2024, od září 2025 bude pro školy povinné vyučovat podle revidovaného RVP ZV alespoň v 1. a 6. ročníku.

Jak bude změna podpořena?

To, že dochází ke změně v kurikulárním dokumentu, samo o sobě nemusí znamenat změnu ve výuce. Aby došlo k proměně vzdělávání, je třeba vytvořit školám dobré podmínky. Součástí plánované podpory je přímá podpora škol v přípravě, vyhodnocování i práci s jejich vzdělávacími programy, podpora inovativních přístupů k výuce, sdílení příkladů dobré praxe i tvorba výukových materiálů podle revidovaného RVP ZV. Kromě podpory práce s kurikulem MŠMT ve spolupráci s NPI ČR nebo s fakultami připravujícími učitele či s dalšími partnery pracuje na dalších nezbytných krocích: změna pregraduální přípravy učitelů, podpora ředitelů, střední články podpory nebo kabinety SYPO.

Modelové ŠVP

Jedním z prostředků podpory škol je příprava modelových částí ŠVP. Ty budou připraveny v digitálním prostředí (jako RVP), a to v několika variantách. Prostřednictvím prokliků bude možné se dostat až na úroveň výukových materiálů. Školy tyto části mohou převzít, inspirovat se jimi, ale také mohou pouze využít poskytnutý elektronický systém a vytvořit si vlastní ŠVP. Při tvorbě nástroje pro tvorbu ŠVP bude třeba podle možností zajistit napojení na stávající informační systémy škol, aby bylo možné s vytvořeným ŠVP pracovat při plánování a vyhodnocování výuky.

Jaké práce budou následovat?

Jaké jsou následné práce?

Po vydání Hlavních směrů revize RVP ZV začnou v NPI ČR pracovat oborové skupiny. Nejprve je nutné zahájit práci koncepční a kompetenční skupiny, na kterou navážou svou práci skupiny oborové. Proces bude probíhat transparentně a skupiny nejprve předloží do veřejné diskuze stručnou analýzu stavu a problémů jednotlivých oblastí, oborů i dalších částí RVP a zásady pro změnu obsahu, včetně možnosti jeho vypouštění. Souběžně s tvorbou RVP budou vznikat části modelového ŠVP v několika variantách.

Jaká je platnost tohoto dokumentu?

Hlavní směry revize RVP ZV jsou vytvářeny pro právě probíhající proces revize kurikula. Při práci NPI ČR a pracovních skupin na tvorbě revidovaného RVP ZV není vyloučeno, že vzniknou nové návrhy nebo náměty. Takové, spíše výjimečné případy bude nutné projednat s MŠMT a expertním panelem a podrobit veřejné diskusi. Pro následné revize budou jejich podkladem platné strategické dokumenty (Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+).

Autoři

Mgr. Štěpánka Baierlová
Mgr. Ing. Vít Beran
Mgr. Marie Čápková
PaedDr. Michal Černý
RNDr. Dominik Dvořák, Ph.D.
Mgr. František Halada, MBA
Mgr. Milena Jabůrková, MA
Mgr. Jan Jiterský
doc. RNDr. Jan Kříž, Ph.D.
RNDr. Jiří Kuhn
Mgr. Ondřej Lněnička
doc. RNDr. Pavel Mentlík, Ph.D.
Mgr. Tomáš Pavlas
Mgr. Daniel Pražák
PhDr. Martin Rusek, Ph.D.
PhDr. Martina Tóthová
RNDr. Kamil Ubr
prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D.

Jazyková redakce

Vlasta Kohoutová, Jan Klufa

Grafická úprava a zlom

Hedvika Člupná

Ilustrace

Ilona Polanski

Všechny informace o tvorbě revizí

velke-revize-zv.rvp.cz